

MIT VÁR EGY VÁLLALATI IGAZGATÓ A MŰSZAKI-GAZDASÁGI TÁJÉKOZTATÁSTÓL

Vég László

BUDAPRINT Pamutnyomóipari Vállalat

Gazdasági életünk mai szakaszában jelentkező gyors műszaki fejlődés elengedhetetlenül megköveteli, hogy minden termelő vállalat munkáját úgy irányítsa - ha élet-, illetve versenyképes kíván maradni - hogy rendszeresen alkalmazni tudja a korszerű technikát. Tehát lépést kell tartania a felgyorsult követelményekkel mind műszaki, mind gazdasági téren. Arra kényszerül, hogy állandóan vizsgálja: miként lehet a gyártási költségeket csökkenteni, miképpen szervezzék, vezessék, hogy lekötött eszközeinek kihasználása optimális legyen. Termelékenység-növelés, új alapanyagok alkalmazása, korszerű technológiai folyamatok megszervezése és számos egyéb újdonság bevezetése csak akkor lehetséges, ha a vállalat személyi apparátusa - megfelelő alapfelkészültségen túl - állandó ismerője az újnak, a haladónak. Természetesen az új gazdasági mechanizmus bevezetése előtt is feltételként jelentkezett mindez. De mennyivel inkább előtérbe került e kérdés napjainkban! Nem szükséges hangsúlyozni, hogy a nagyobb önállóságot nyert vállalatok életképessége döntő mértékben függ az új és a korszerű gyártmányok gyors bevezetésétől is. Nem közömbös tehát, hogy az információkat milyen csatornákon és főként mennyi idő alatt szerzi meg a vállalat. Nem mindegy, hogy mennyi idő alatt tudja a vásárlók igényeit minőségi és mennyiségi szempontból kielégítő új terméket a leírások alapján reprodukálni.

Mindez - látszólag - elsősorban a vállalat egyéni érdeke, de nem kétséges, hogy ugyanakkor szervesen kapcsolódik a népgazdaság egészének érdekéhez is. Népgazdaságunk pedig joggal elvárja a vállalatoktól, hogy megfelelő szinten korszerűt - a mi esetünkben a textiliparban pedig divatosat - produkáljon. Sőt, minél alacsonyabb termelői áron! Ezért nagyon is időszzerű foglalkozni azzal, hogy a műszaki-gazdasági információáramlás kielégítő-e napjainkban. Az államosítás után több mint 20 évvel, felszabadulásunk után negyedszázaddal hiven szolgálja-e tudományos tájékoztatási apparátusunk az egyre izmosodó és valamennyi kontinens országaival kereskedelmi kapcsolatban álló termelő vállalatainkat.

Évszázadunkban - mint közismert - a tudományos haladás nagymértékben felgyorsult. Különösképpen áll ez az utolsó évtizedre. E felgyorsult tempó rányomja bélyegét a tudományos kutatómunkán túl a termelő iparágakra is. A gyors műszaki fejlődés hatása alól ma már egyetlen iparág sem vonhatja ki magát, így természetesen a textilipar sem. A ruházatkodási, közszükségleti cikkeket gyártó textilipari termékektől új tulajdonságokat követel a fogyasztó. A természetes nyersanyagok eddigi hasznos és hagyományos tulajdonságainak megjavítása mellett korszerűsítést igényel maga a gyártási technológia, gyorsabb termelési átfutással, az eljárások olcsóbbá tételével, a termelékenység növelésével. Emellett a forradalmat jelentő új szintetikus alapanyagok bekapcsolódása, az optimális nyersanyag-keverési arányok alkalmazása más technológiát, megfelelő gépi berendezést igényel. Ez a folyamat végiggyűrűzik ma minden ország textiliparán újabb és újabb hullámban az alapanyaggyártástól a konfekcionált késztermékig. Az alapanyag és annak tulajdonságait jól érzékelteti, hogy ma már teljesen divatjamult az egy évtizede még gyártott műselyem harisnya és közszükségletet jelent a szintetikus harisnyanadrág.

Az új típusú alapanyagokkal és vegyszerekkel párhuzamosan a feldolgozó géppark és a berendezések is állandóan korszerűsödnek. A gépgyártó ipar, így a textilgépgyártó is, megfeszített erővel törekszik arra, hogy versenyképes maradjon, az új alapanyagokhoz alkalmazkodjék, kisebb helyszükségletű gépeket ajánljon, automatizált berendezéseket produkáljon, hogy a munkaerő-szükséglet a minimumra csökkenjen. Újabb és újabb konstrukciókat hoznak ki, és meglévő konstrukciókat korszerűsítene. Mindezek időbeni megismerése a textilipari terméket előállító vállalat részére létfontosságú.

A mi iparunknak is - mint népgazdaságunk egészének - igen sokat kell exportálnia. Ismerni kell tehát a külföldi országok és népeinek igényeit, divatját, a műszaki követelményeket is. Ott is joggal elvárják minden terméktől, hogy a célnak, a rendeltetésnek megfelelően. Ezek a követelmények pedig állandóak, nem változhatnak a termékek tulajdonságai sem rapszodikusán. Ezért biztonságosan kell gyártani a megrendelt árut, mert nem lehet a felhasználót annak kitenni, hogy a termék ne rendelkezze a megkívánt használati értékekkel. E minőségi értékeket - mint ismeretes - szabványokban, minőségi vagy műszaki előírásokban rögzítik. Ismerni kell tehát azokat az előírásokat, követelményeket, melyeket más országokban alkalmaznak. Ez megfelelő informáltság nélkül szintén nem megy.

Közismert az is, hogy gazdasági rendszerünk összetettebb lett, mint a régi tervutasításos irányítás idején volt. A megnövekedett feladatok szükségszerűen maguk után vonják, hogy a vállalati vezetésben is az új és hatékonyabb módszerek kerüljenek alkalmazásra. Az optimális döntéshez a vállalat rövid- és középtávú koncepcióinak kialakításánál, a vállalati stratégia kidolgozásának elengedhetetlen feltétele a megfelelő informáltság. Egyfelől a vállalat belüli információáramlásról, másfelől a vállalaton kívüli helyzetről a vezetésnek időben kell tájékoztatást kapnia. A tájékozottság feltétele a megfelelő adatszolgáltatás; ez viszont, főleg több egységből álló vállalatoknál, nagy mennyiségű munkaerőt köt le. Nélkülözhetetlen ezért az elektronikus számító- és adatfeldolgozó gépek bekapcsolása is. Ezál-

tal a vezetés - a gyorsabb adatszolgáltatás segítségével, a széles körű informáltság birtokában - gyorsabb elhatározásokat, átgondoltabb döntéseket hozhat.

De a bonyolultabb termelési kapcsolatok is szükségszerűen megkövetelik, hogy az információszerzés gyors és pontos legyen.

Már e szempontok felsorolása után is elmondhatjuk, hogy a megfelelő tájékozottság döntően kihat az egész vállalat eredményesebb gazdasági tevékenységére, versenyképességére. S végül az export-piac-szerzés maga is parancsolóan a széles körű informáltságot igényli. Az exportra gyártó vállalatnak szakmája területén átfogó ismeret birtokában kell lennie. Hiszen minden iparágban, de különösen a fogyasztási termékeket előállító iparágakban - így a textiliparban is - óriási a konkurrenciaharc. Az ilyen vállalatoknak még fokozottabb igényeket kell támasztaniuk a rendszeres és gyors információszerzést biztosító szakemberekkel, munkatársakkal szemben a nemzetközi piaci lehetőségekről.

A konkurrencia arra ösztönzi a vállalatokat, hogy a vásárlókat célszerű és hatékony módszerrel kell megnyerni és szíves, állandó propagandával megtartani. Az ún. "public relations" bevált módszerével el kell érni, hogy a vállalatról kedvező vélemény alakuljon ki a vásárló közönségben és azt hosszú időn keresztül stabilizálni lehessen.

Mennyi módszert, mennyire szerteágazó tevékenységet igényel a vezetéstől korunk felgyorsult tempója. S mindezt állandóan új ismeret- anyaggal kell kiegészíteni. Persze ma már a megfelelő tájékozottság nemcsak a felső vállalati vezetés számára elengedhetetlen követelmény, de szükséges minden olyan műszaki, gazdasági funkcióban dolgozó részére is, akinek tevékenysége szerves részét képezi a termelőmunka szervezésének és irányításának. A közép- és felsőfoku végzettséggel bíró munkatársak ugyan magukkal hozzák az oktatási intézményben szerzett műszaki, közgazdasági műveltséget, de a technika rohamos fejlődése következtében a termelés során napról-napra újabb és újabb problémákkal találják szemben magukat. Elengedhetetlen számukra is az ismeretek állandó bővítése. Természetesen más szinten és más adagolásban, mint a felső vezetőknek. De ma már ezen a szinten sem elég a "rutin", alaposabb ismeret szükséges. Mi sem természetesebb, mint az, hogy a legfrissebb műszaki-gazdasági irodalommal lehet az ismereteket bővíteni. Mégpedig - ha lehet - kellő bőséggel.

Ma még azonban közel sem mondhatjuk, hogy minden igényt kielégít a hazai műszaki, gazdasági irodalom, bár az utóbbi évtizedben rohamosan fejlődött. Mint minden ország, így hazánk is nagy súlyt helyez arra, hogy a szakirodalom, a kiadványok száma gyarapodjék. A legtöbb vállalat, intézmény rendelkezik is műszaki könyvtárral, ahol a szakemberek hozzájuthatnak a szükséges szakmai folyóiratokhoz, külföldi és hazai szaklapokhoz, műszaki kiadványokhoz.

Hadd említsem itt egyik patinás gyárunk, a Goldberger műszaki könyvtárának néhány adatát a forgalomról.

A műszaki könyvtár könyvállománya jelenleg kb. 7100 kötet. For-

ditásokból kb. 600 db áll az olvasók rendelkezésére. A 64-féle bel-földi folyóirat mellett 13 külföldi szaklap érkezik rendszeresen a gyárba. Ebből 9 a tőkés országokból.

A könyvtár látogatóinak rendelkezésére állnak a dokumentációs szolgáltatásokból:

OMKDK	Témafigyelőlapok	16 témában,
	Műszaki Információk	7 "
	Műszaki-Gazdasági Információk	3 "
	Műszaki Lapszemlék, referálólap	4 "
Textilipari Kutató Intézet	Gyorstájékoztató	alkalmanként
	Külföldi folyóiratok tartalomjegyzék fordítása	havonta
	Időszakos Tájékoztató	negyedévente
	Textilipari Nemzetközi Műszaki Lapszemle	negyedévente

Továbbá a Pamutipari Információ anyagai, valamint számos aprónyomtatvány, jegyzékek, katalógusok, indexek, témadokumentációs kiadványok, szemle-tanulmányok és bibliográfiák.

A műszaki könyvtárban mód nyílik a helybenolvasásra, és a kölcsönzők száma havi 150-170 fő. A rövid információkért jelentkezők száma kb. 72 fő/hó. Ezenkívül megnőtt a visszakereső tájékoztatás iránti igény is. Több konkrét témában végeztek szakirodalom-kutatást.

A könyvtár látogatóinak 65%-a a műszakiak közül kerül ki, míg 35%-a szakmunkás.

S ez csak egy, a vállalatához tartozó 8 gyár közül. Azonban nem vagyunk elégedettek az eddigi olvasottsággal. Sokat kell javítanunk ezen a területen.

Fontos szerep hárul a vállalati műszaki könyvtárakra és azok munkatársaira. Feladatuk, hogy naprakész állapotban biztosítsák a legfrissebb szakirodalmat, illetve, hogy azokra a figyelmet rendszeresen felhívják. Ehhez nyújt segítséget az OMKDK azzal, hogy sokoldalú és speciális kiadványaival igyekszik biztosítani a tájékoztatást, mint ahogy azt a fenti példa is igazolja. Arányaiban kisebb a szerepe a különböző információs bázisoknak, amelyek az adott iparági témákról juttatják el kiadványaikat, de ma már ezek is nélkülözhetetlenek az üzemek számára, és a vezetők íróasztaláról sem hiányozhatnak.

A jobb műszaki-gazdasági tájékozódást biztosítják még a szakminisztériumok tájékoztatói, a kutató- és minőségellenőrző intézetek.

publikációi is. A széles körű vagy speciális témák megismerésére rendelkezésre áll még annak a lehetősége, hogy a külföldi irodalom érdekességei magyar fordításban az érdeklődők rendelkezésére álljanak. Ebben is sokat tett az OMKDK. Érdekes megfigyelésről adnak viszont számot azok a statisztikai összeállítások, amelyeket műszaki könyvtárak évenként készítenek a szakirodalom forgalmáról. Ebből kiderül, hogy a textilipari vállalatok dolgozói milyen igényt támasztanak a könyvtárral szemben. Az utóbbi időben - bizonyára az új gazdasági mechanizmus hatására - a műszaki irodalom mellett fokozottabb igény jelentkezik a közgazdasági, a vállalatvezetési-elméleti, a tájékoztatástudományi, valamint a piackutatással, marketinggel foglalkozó szakirodalom iránt.

A szakkönyvtárak tevékenysége kezd összeformálni a vállalati műszaki-gazdasági élettel. Ennek hatásaként előrehaladás történt az információnyújtás, illetve az ismeretszerzés biztosítása terén. Bár egy kicsit lehangoló, hogy a textiliparban e téren - a szakirodalom olvasása terén - az átlagosnál nagyobb elmaradás tapasztalható. Az igények azonban egyre növekednek. Aki ma még nem igényli, holnap ráébred, hogy lemaradt. Ezért a szakirodalom mennyisége és választéka is megnövekedni szorul.

A megjelent szakirodalom propagálását javítani kellene, hogy minél több és gyorsabb információ jusson el a szakemberekhez a legfrissebb cikkekről, a legfrissebb fordításokról.

Szükséges lenne olyan kiadvány, mely néhány mondatban a lényeg közlésére, a tömörítvények szakszerű szerkesztésére szorítkozik, s ezeket a középkáderek részére nemcsak írásban, hanem élőszóban, esetleg rendezvényeken is ismertetni lehetne.

Bár egyes iparági szervezetek igyekeznek külön kiadványokban ismertetni a felső vezetők számára az ágazati érdekességeket, emellett azonban az OMKDK további ágazati szelektálással növelhetné a speciális szakkiadványok számát.

A különböző vezetési lépcsőfokokon működő szakemberek számára képzettségüknek megfelelő színvonalú tájékoztató anyag is hiányos. Tudjuk, hogy más igénye van a művezetőnek, a technikusnak, megint más az üzemi mérnöknek, és más a gyárvezetőnek.

Népszerű, közérthető nyelven megírt rövid ismertetőket emelnék a középkáderek érdeklődését, s ez fogékonyabbá tenné őket az új technika gyorsabb alkalmazása iránt.

A vezető funkciókban lévők számára - az üzemi egyéb jelentések, kimutatások olvasása miatti terhelés miatt - lényegre törő, érdekesen tált tömörítvényekre volna szükség.

Jó olvasmányos szerkesztési módszerrel biztosítani kellene az ágazat szempontjából fontos "speciális" anyagot, ugyanakkor azt a minden ágazat számára "általánosíthatót" is bemutatni, ami mindenkit kell, hogy érdekeljen.

Szükséges az üzemi műszaki könyvtárhálózat szervezettebbé tétele, irányítása és összefogása, tapasztalatcserés megbeszélések szervezése.

Az ismertető munka színvonalát a műszaki könyvtárakban működő munkatársaknál magasabbra kell emelni. A továbbképzés rendszerét itt is szükséges biztosítani.

A tájékoztató szolgálatnak hathatósabb propagandát kell kifejtenie annak érdekében, hogy az eddiginél szélesebb körben ismerjék meg a megjelent szakirodalmat, fordításokat, publikációkat. Igényeljük a tájékoztató szolgálat állandó kapcsolatát az üzemi szakemberekkel, hiszen elég nagy anyagi áldozattal gyarapítják az üzemi műszaki könyvtárak állományát.

Természetesen ehhez messzemenő támogatást kell adni maguknak a vállalati vezetőknek és a társadalmi szervezeteknek is. Tevékenységükhöz a sokoldalú és kellően szelektált többszörös műszaki-gazdasági tájékoztató irodalom bővülése komoly segítséget nyújtana. Ezt várom a tudományos és műszaki tájékoztatás felelős szakembereitől és az ilyen típusú intézmények hozzáértő vezetőitől.

Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy cikkemben vannak vitatható megállapítások és javaslatok is. De ha sikerült néhány gondolatral e témára a figyelmet ráirányítanom, akkor ez nem volt hiábavaló fáradság.

::: ::